

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Sally Christie
THE RIVALS OF VERSAILLES

Copyright © 2016 by Sally Christie

First published by Atria Books, 2015

Translation rights arranged by Writer's House LLC, New York

All Rights Reserved

Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03778-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

SALI
KRISTI

RIVALIKE
VERSAJA

Prevela Branislava Maoduš

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Za Daglasa

Godina je 1730.

Francuska je u miru i kralj Luj XV je naočit dvadesetogodišnji mladić koji mnogo obećava i raspolaže celokupnom moći ovog sveta.

U Parizu, na vašaru u Bulonjskoj šumi, jedna mlada devojka susreće svoju sudbinu u obliku proročanstva i kreće na putovanje koje će je dovesti do visina koje je malo žena doseglo i baciti u dubine u koje se malo žena usudilo da zađe.

Čin I

RENET*

Prvo poglavlje

Cigankina kosa je crvena kao krv, mislim začuđeno. Primećuje da zurem u nju i trza se kao zec, kao da me poznaje. Ali ne poznaje me, a ja svakako ne poznajem nikoga tako prljavog.

„Molim vas da me ne dodirujete“, govorim dok mi prilazi, ali i dalje mi je nešto kod nje poznato. Majka mi se žurno približava, noseći u ruci pecivo u obliku svinje, i odvlači me od prljave žene.

„Pogledaj samo te savršene oči“, kaže žena. Uzima me za ruku, grubim smeđim rukavicama bez prstiju pokriva moje, a ja osećam zadah mešavine znoja i dima. „I to srcoliko lice. Lepa je kao čudo, što i nije iznenađenje pored tako lepe majke. Proreći ću ti njenu sudbinu.“

„Nije nam potreban savet takvih kao što si ti“, govori majka grubo i povlači me u masu, umalo se ne sudarivši sa dvojicom pastira koji se vrte u pijanom plesu. Vašar je u punom jeku, graja veselja i buka tala-saju se oko nas:

„Svež limun i sveža limunada, zaslađena i nezaslađena! Svež limun, pravo iz Provanse.“

„Par pataka koje plešu! Par pataka koje plešu!“

„Dođite da vidite belog medveda, samo petnaest *bakrenjaka!*“

„Ne, ne“, ulaguje se Ciganka, ponovo se pojavivši pored nas. „Reći ću ti njenu budućnost. Već je znam.“ Budi u majci znatiželju i vešto je drži. „Ali nema potrebe da ti govorim koliko je posebna. Princeza koja za majku ima kraljicu.“

* Mala kraljica (Prim. prev.)

Majka naginje glavu u stranu smekšavši zbog ovog komplimenta.

„Dodi u moj šator, pa ću ti ispričati kakva budućnost čeka malu...“
Oštro me gleda, vidi porcelanski privezak sa ugraviranim Ž vezan vrpcom oko mog vrata. „Malu Žili... Žo... Žanu?“

„O! Zovem se Žana!“, vičem. Kako je znala?

Majka se koleba. „Pazi, ne više od pedeset bakrenjaka.“

„Moja cena je sto, ali niko još nije bio nezadovoljan.“

Dve žene se streljaju pogledima, a ja treskam nogom o pod nestrpljiva da krenem i vidim patke koje igraju. Ne želim da mi proriču sudbinu, jer koja je devetogodišnjakinja ikada sumnjala u svoju sreću? Najzad se dogovaraju i ja nevoljno pratim crvenokosu ženu u sumrak njenog šatora. Nešto gamiže u prljavom rogozu pod mojim nogama, a vazduh je preplavljen poganim zadahom neštavljene kože. Glatko uzima novac koji joj majka daje, a zatim se njene ruke, grube kao kora debela, ponovo sklapaju preko mojih.

„Nećeš koristiti karte?“, pita moja majka zapovednički.

„Nema potrebe“, kaže žena. Spoljašnji svet bleđi, a Ciganka kao da postaje stasom veća i dostojanstvenija. Prevlači smeđim prstima preko mojih dlanova sve do zglobova, pa kruži oko njih.

„Tvoja ćerka je biser.“ Govori kao da je u transu. „Tako redak – otvori hiljadu ostriga, ali pronaći ćeš samo jedan biser.“ Uskoro nas uljuljkuje meka bujica njenih reči: „Tvoja budućnost prevazilazi čak i ambiciju tvoje majke. Voleće te kralj, i bićeš najmoćnija žena u zemlji. Tvoja budućnost svetluca poput zvezda. Mala kraljica: vidim kao da je preda mnom.“

Trza se iz transa i smeši se ulizički mojoj majci. „I eto, madam, sudbine tvoje ćerke.“

„Kako da znam da je istinita?“, pita majka odsutnim glasom. Začarana je kao i ja.

Ciganka frkće i pljuje u rogoz. „Zato što vidim šta dolazi. Ova devojčica je posebna. Biće miljenica kralja.“

Moja majka se trza. Otprilike znam šta je miljenik: fini muškarac koji ti donosi darove i deli komplimente, kao moj čika Norman.

„Put nije sasvim jasan“, nastavlja Ciganka sve vreme mi lako milujući dlan. „Vidim nekoliko velikih žalosti, tri muškarca na tamnim konjima kako jašu preko ravnice.“

„Ništa od toga“, kaže mama oštro. „Suviše je mlada.“

„To je mnogo manje nego što čeka većinu ljudi“, odgovara Ciganka. Izlazimo na sveže oktobarsko sunce, a svet nam se, nakon skućenog, prljavog šatora, čini vedar i bučan.

„Mama“, pitam oprezno, nesigurna da li da tražim sitnicu nakon ovako značajne vesti, „možemo li sada da vidimo patke? One što igraju?“

Majka spušta pogled prema meni, i na sekund se čini da me ne poznaje. Zatim trepće i steže mi ruku.

„Naravno, mila. Naravno. Moja Renet“, dodaje. „Moja mala kraljica. Kakve divne vesti! Hajdemo da vidimo te patke kojima mi dodijavaš čitavog jutra. Sve za moju malu kraljicu.“

Te noći nam u posetu dolazi mamin miljenik Norman. Tata je u Nemačkoj, osramoćen zbog nekog posla koji niko ne želi da mi objasni, pa se Norman brine o nama. Čika Norman, kako ga zovem, često noći kod nas, nisam sigurna zašto jer je njegova kuća mnogo raskošnija od naše. Mi nemamo nijednog muškog slugu, samo dadilju i Silvi u kuhinji. Možda je usamljen – nije oženjen – ili mu peru čaršave. Mama je veoma lepa i Silvi je jednom rekla da živimo udobno samo zbog maminih prijatelja. Dobro je što ih ima tako mnogo.

Mama i čika Norman zatvaraju se u salon, pa obedujem sama sa dadiljom i mojim malim bratom, Abelom, koji negoduje i pljuje mleko. Razmišljam o proročici i njenim rukama nalik na suhu staru kožu – kako li su tako ogrubele?

„Mari, misliš li da je naš kralj naočit?“

„Naravno, pače. Najnaočitiji muškarac u Francuskoj, kako i dolikuje.“ U salonu držimo portret kralja: dečaka krutog držanja u veličanstvenom crvenom kaputu sa krupnim očima i gustom smeđom kosom. Mislim da izgleda tužno i usamljeno. Imao je svega pet godina kada je postao kralj. To mora da je bilo teško jer je još imao mnogo toga da nauči, a i ko bi se igrao s kraljem?

Kralj je, razume se, sada stariji – ove godine je napunio dvadeset godina, više nego dvostruko je stariji od mene – i oženjen je poljskom princezom. Silvi kaže da kraljica izgleda kao krava, a ja mislim da je veoma lepa sa krupnim, mekim očima i spokojnim izrazom lica. Kako je samo srećna što je udata za kralja!

Kasnije te večeri majka dolazi da mi poželi laku noć. Sklanja mi pramen kose pod noćnu kapu i miluje mi obraz. Volim majku svim srcem; kaluđerice u školi kažu da srce u mojim grudima nije veće od kestena, ali kako je moguće da nešto toliko malo sadrži toliko ljubavi?

„Najdraža, čika Norman i ja doneli smo odluku.“

„*Oui, Maman.*“ Trudim se da zadržim oči otvorene, ali me mamine sledeće reči teraju da ih širom otvorim.

„Žana, mila, odlučili smo da se ne vraćaš u manastir.“

O! „Ali zašto, mama?“ Sedam i izmičem se dodiru ruku kojima me miluje. „Volim manastir! I kaluđerice! I moju prijateljicu Klodin, a šta je sa Šesterom?“

„Ko je Šester?“

„Naš ljubimac, vrana!“

„Mila, ovako je najbolje. Moraš verovati čika Normanu i meni.“

„Ali zašto?“ pitam, a suze mi peku oči. Volim manastir i potajno sam brojala dane do povratka. Svega dvanaest, ali je sada taj broj prešao u zauvek.

„Mila, čula si Ciganku. Čeka te sjajna budućnost. Moja mala Renet.“

„Zašto mariš za reči smrdljive stare žene? To nije pošteno.“

„Renet, nikada ne govori tako o drugim ljudima. Ma koliko prljavi bili. A sada me slušaj, najdraža. Čika Norman je pristao da preuzme na sebe tvoje obrazovanje. Ovo je divna prilika i naučićeš mnogo više nego što te kaluđerice mogu naučiti.“ Majka mi prenosi svoje želje sve snažnije mi stežući ruke. „Obecava da ćeš učiti sa najboljim muzičarima u zemlji. Kupićemo klavikord! I imaćeš časove slikanja, crtanja i pevanja. Sve što želiš.“

„Geografije?“ upitala sam.

„I to, naravno, mila. Poručićemo globus iz Žermenove radnje. I učićeš dikciju, mislim. Premda je tvoj glas po prirodi lep.“

Mama odlazi, a ja se ušuškavam u postelju srećna, maštajući o ličnom klavikordu. Često ću pisati Klodin i Sizan, i uvek ćemo biti prijateljice, a one će brinuti o Šesteru i sve će biti dobro. Dok tonem u san, shvatam da sam zaboravila da pitam zašto je čika Norman iznenada pokazao tako snažno, i skupo, interesovanje za moje obrazovanje.

**Od Klodin de Sajak
Ursulinski manastir
Poasi, Francuska
10. mart 1731.**

Najdraža Žanet,

Pozdravljam te, cenjena prijateljice, i zahvaljujem ti na pismu kojim si me učinila čast.

Dopada li ti se moj novi rukopis? Časne sestre su ga pohvalile – čak i sestra Severa! Jako sam tužna što se ne vraćaš. Nedostaješ mi mnogo, mnogo, mnogo. Ovdje je nova devojka, zove se Madlen, ali su je časne sestre naterale da promeni ime jer sestra Severa ne gleda blagonaklono na Svetu Magdalenu zbog njenog greha. Pa, ona – Madlen koja se sada zove Mari – veoma je lepa, ali nije lepa kao ti.

Šester je dobro, ali je izgubio jedno pero. Želela sam da ga nosim na rukavu, ali me je sestra Severa naterala da ga ponudim Svetom Franji, premda ne znam šta će njemu pero. Kako si srećna što ideš na časove plesa! Ko ti je muzička pratnja? Žao mi je što ti majka ne dozvoljava harfu, ali istina je da ćeš od sviranja harfe dobiti grbu na leđima.

Piši mi uskoro!

Sa najvećim poštovanjem i uvažavanjem, ostajem tvoja sluškinja.
Klodin

Drugo poglavlje

Reka učitelja ravnomerno pritiče u našu kuću u Ulici de Bonz anfan i otiče iz nje. Osim pevanja, omiljeni predmet mi je istorija. Sada znam da je miljenica ljubavnica, i proučavala sam ljubavnice prethodnih kraljeva. Meni najmilija je Dijana de Poatje, koja je bila jedna od najlepših žena u Francuskoj. Kralj Anri II odano ju je voleo čitavog života.

Zamislite – jednog dana će mene naš kralj voleti kao što je kralj Anri voleo Dijanu! Kada mi dozvole da maštam, što mi ne dozvoljavaju često – mama kaže da sam kao ptica, vazda u oblacima – zamišljam kralja... ali teško je zamisliti šta radi, kada me voli. Želeće da me poljubi, i možda mi

zadigne suknje, ali tada... nisam sigurna šta muškarci traže ispod naših haljina. Podvezice koje nose udate žene? Mama ima prelep par podvezica od svile boje trešnje ukrašene dabrovim krznom. Možda to oni vole.

Znam da je muškarac prema ženi koju voli vrlo učitiv i da joj poklanja sve što ona želi. Mama je prošlog meseca od čika Normana tražila novi mermerni sto za salon, a on ga je rado kupio. Da sam mu ljubavnica, kralj bi mi dao sve što poželim! Nisam sigurna šta bih tražila; možda nove sveske za crteže? Ili bih mogla, jednog dana kada budem u kuhinji i kada Silvi bude terala neku prosjakinju, da tražim od kralja da svim prosjacima da nešto da jedu.

Sredom, kada idem na časove plesa, prelazim reku u kočiji čika Normana. Volim da plešem – osećam se kao da sam na ljuljašci, da letim visoko i slobodno – ali ne dopadaju mi se druge devojčice, uglavnom rođake čika Normana. Njegova porodica je mnogo uglednija od tatine, koji je bio tek sin mesara i koji mi je dao prezime Poason, što znači riba.

Devojčice – mama kaže da moram da ih zovem rođake, premda mi to nisu – podsmevaju mi se i dobacuju mi zajedljive primedbe.

„O, pa to je Žanet Poason. Osećam li ja to neki neprijatan zadah?“, pita Elizabet, starija devojčica koja nosi haljinu vrlo neprijatne boje senfa. Ostale se cerekaju, a zatim se prisećaju da bi trebalo da su otmene, pa se kikoću iza malih lepeza.

„Tvoja haljina je veoma lepa“, odgovaram Elizabet. Mama kaže da nikada na nepristojnost ne smem da odgovorim nepristojnošću; već da je progutam i odgovorim ljupko. Laganje je greh, ali mnogo je važnije biti učitiv. Istini za volju, Elizabet je zbog haljine koju nosi lice poprimilo boju jutarnjeg pepela.

„Riba! Riba!“, ponavlja Šarlot, mlađa devojčica. Mršti se kao da želi nešto da doda, ali ne može da se seti šta.

„Zašto nisi u manastiru?“, optužuje me Lizet. Ona je veoma lepa i ima beleg u obliku zvezde ispod jednog oka. Zavidim joj jer mama kaže da ne mogu da nosim mladež dok ne napunim šesnaest godina, još četiri duge godine.

„Bila sam u manastiru u Poasiju. Moja tetka je tamo kaluđerica.“

„U dominikanskom manastiru u Poasiju? Moja rođaka je tamo, ali nikada nije spominjala buržoasku ribu.“

„Ne, u ursulinskom“, govorim tiho. Ove devojke izgovaraju reč buržoazija kao da je ona greh koji se spominje samo u ispovedaonici.

„Tako buržoaski! Tako užasno obično!“, viče Elizabet. „Obično kao... obično kao...“, batrga se grizući usnu.

„Obično kao nabez?“, kažem ljubazno.

„Da, obično kao nabez.“ Strelja me pogledom i povlači se za korak, kao da su moji skromni koreni zarazni.

„Ta frizura ti vrlo lepo pristaje“, odgovaram nedužnim glasom. Elizabet skuplja oči: tanke kovrdže su joj se izvukle iz ukosnica, i jedna mašna joj je ispala.

„Dosta ćeretanja“, kaže mesje Gibode blago. „Stanite u parove i krenite ispred mene. *Demoiselles*, dve po dve i, jedan, dva, tri, jedan, dva tri... Madmoazel De Turnem, malo lakše na nogama! Madmoazel De Semonvil, ne mašite toliko glavom – vi ste mlada dama, niste patka. Madmoazel Poason – prelepo, prelepo. Ostale – primetite kako drži glavu dok klizi, ruku spušenih pored tela, a u svakom koraku joj se ogleda gracioznost.“

Prolazim pored Elizabet i drugih devojaka i vedro se smešim.

Kod kuće jecajući ulećem u maminu sobu. Mama je na krevetu sa Abelom, koji olovnim vojnicima napada našeg mačora Fredija. Bacam se pored njih i počinjem da plačem.

„Zašto moram da idem tamo? Tako su pakosne. Gledaju me s visine!“

„Polako, najdraža, nemoj da prigovaraš. Zahvalne smo Normanu što te je uveo u svoju porodicu, jer je ona veoma dobro povezana sa svima.“

„Rekle su mi da sam smrdljiva riba.“

„Čak i ja moram da priznam da je prezime tvog oca vrlo nesrećno, Renet, ali moraš naučiti da okrutnost podnosiš dostojanstveno. Svet ume da bude okrutno i mrsko mesto.“

Grizem se za usnu. „Ne želim da svet bude mrsko mesto! Zašto ne mogu da budu fine prema meni? Ja sam fina prema njima!“ Pa, uglavnom, pomišljam, setivši se Elizabetine kose. Ali ona verovatno i nije znala da joj se podsmevam.

„Nemoj da grizeš usne, najdraža, istanjićeš ih načisto dok ne postanu tanke kao usne madam Krison sa sprata iznad nas.“ Mama uzdiše i povlači prstima Abelu kroz kosu. „Znam koliko voliš da ti se dive, najdraža, ali život nije uvek bajka.“

„Trebalo bi da promenimo ime, tada nas više ne bi ismevali.“

Mama se ogorčeno smeje. „I ne pomišljaj da bi to nešto moglo da promeni; prosto bi pronašli nešto drugo čime bi nas kinjili.“

„Ribe su izvanredna stvorenja“, primećuje Abel. „Tihe, i pametne.“ Abel ima sedam godina i iritantan je koliko to samo mlađa braća mogu da budu.

Mama se naginje da me pomiluje po glavi i pričvrsti mi jednu ukošnicu iznad uva. „Plašim se da si suviše nežna, najdraža Renet. Ali ne brini, jednog dana ćeš sklopiti divan brak i promeniti prezime.“

„Verovatno ću se udati za mesje Pulea – gospodina Kokošku“, kažem tmurno, razmišljajući o mom učitelju crtanja. Mrsko mi je što imam užasno ime.

„Renet! Nemoj da si zlovoljna. Nasmeši se, molim te. A sada moram da potražim Silvi – gotovo je šest sati.“

Mama odlazi, ali Abel ostaje i nastavlja da olovnim vojnicima drži mačora pod opsadom. Uprkos njegovom protivljenju, uzimam vojnika i bacam ga na pod, i dalje razmišljajući o pakosnim rečima onih devojčica. Grizem usne. A u sredu ponovo moram da se vratim tamo.

Ležem na krevet i pomišljam da zaplačem, ali tada se setim kralja, pa se razvedravam. One budalaste devojčice se ne zovu Renet i nemaju posebnu sudbinu kao što je moja. A kada budem kraljeva ljubavnica, moraće da budu ljubazne prema meni i nikada me više neće nazivati pogrđnim imenima.

Sat otkucava šest i ja se okrećem na krevetu. Sutra mi čas pevanja drži mesje Želiot, operski pevač, i imam četiri nove pesme da uvežbam. Želi da naučim sto pesama; već sam naučila pedeset devet ili šezdeset – ne mogu da se setim koliko tačno.

Treće poglavlje

Nosim svoju najlepšu haljinu, tako je kruta i zvanična da imam osećaj da me obavija gvozdeni oklop. Čika Norman je udesio večeru sa mojim kumom, velikim finansijerom Žanom Parisom de Monmartelom, koji je takođe dobar prijatelj moje majke. Moj otac je radio za Monmartela pre nego što je prognan. Žrtveni jarac, rekla mi je Silvi iz kuhinje, ali nisam sigurna šta to znači, a i tata je prodavao žito, ne životinje.

Čika Norman takođe posluje sa Monmartelom; pozajmljuju ljudima novac i ubiraju porez i poseduju brodove i kompanije. Čika Norman

tvrdi da su moj kum i njegova tri brata toliko moćni da imaju čitav Pariz u šaci. Monmartel je veoma bogat i uvek predivno odeven; večeras nosi meke bele čizme i fini baršunasti kaput izvezen tamnocrvenom čipkom. Donosi sa sobom miris veličanstvenijeg, luksuznijeg sveta.

Monmartel za vreme obroka hvali moje manire i otmen način na koji jedem šparglu.

„Hvala, gospodine.“ Smešim se – mama uvek kaže da je prijatan osmeh najbolja haljina i da bi trebalo da ga nosim u svim prilikama. „Divim se načinu na koji ste očistili meso patke sa kosti.“

Muškarci se smeju.

„Stidljiva nije, zar ne?“ govori Monmartel majci. „I četrnaest joj je godina: kakav divan uzrast.“

Mama mu se smeši gotovo jednako široko kao Normanu i kaže da sam veoma nezavisna, premda nežna kada to prilika zahteva. Nakon obroka se okreće prema meni i govori: „A sada, Renet, kao što smo se pripremale.“

„Renet – uvek sam smatrao nadimke za vulgarne, ali ovaj sasvim pristaje našoj devojčici.“ Čika Monmartel se naslanja na naslon stolice sa šparglom u ruci – nije dozvolio lakeju da odnese poslužavnik – i burmutom u drugoj. Čika Norman ne voli burmut; kaže da izaziva prekomerno kijanje i da je poznavao čoveka koji je iskijao mozak, pravo kroz nos, i to sve jer je uzeo previše burmuta.

„Draga gospodo, sada ću vam otpevati ariju iz opere *Ipolit i Arisija*.“

Ustajem i klanjam se, pa počinjem da pevam, rukama naglašavam najvažnije stihove, gledam u nebesa i sklapam ruke kada pevam o mom nepobedivom srcu.

Primećujem da muškarci zure u mene otvorenih usta i zastakljenih očiju; nadam se da im nisam dosadna. O, ne – i mama izgleda zabrinuto.

„Zar nisam bila dobra?“; šapućem na kraju večeri dok Norman prati uvaženog čoveka do njegove kočije.

„Ne, mila, bila si ljupka. Ali ta haljina – postaje ti pretesna.“

Rumenim i okrećem se. Istina je: počinju da mi rastu male grudi, ali sam se nadala da to niko nije primetio.

„I to je“, kaže Norman vraćajući se u sobu, „bio najmoćniji čovek u Francuskoj.“

„Mora da se šalite, čiko! Kralj je najmoćniji čovek u Francuskoj, pa su zatim tu njegovi ministri i sve vojvode i prinčevi? Kardinali?“

Norman odmahuje glavom i vraća se za sto, pa stavlja zrno grožđa u usta. Vadi zlatnik iz džepa i vrti ga na stolnjaku.

„Bogami su mu se dopale špargle, zar ne?“, kaže mama prekorno. „Teško da je išta ostavio.“ Uzima poslednju šparglu i nežno je provlači kroz začín, pa počinje zamišljeno da je žvaće.

„Vidiš, Renet, taj čovek koji je pojeo gotovo sve špargle, kao što je tvoja majka ispravno primetila, pa, on i njegova braća imaju više ovih“, Norman hvata zlatnik koji svetluca na svetlosti sveća, „od ma koga u Francuskoj. Pa čak više i od našeg kralja. A to njega i njegovu braću čini najbogatijim ljudima u zemlji. Titule, rođenje, položaj... to više nije važno kao nekada. Njihova moć bleđi pred moći ovog ovde novčića.“

Mama tresе glavom i sipa sebi konjak u čašu.

„U mojoj mladosti je“, nastavlja Norman, odbacujući palcem i kažipstom zrna burmuta sa stolnjaka, „veliki finansijer Kroza, koji je bio bogat kao Krez, ali je bio sin seljaka, prodao svoju ćerku grofu D'Evreu. Sirota devojka – grof je odbio da je, ah, poljubi, rekavši da se nikada ne bi unizio sa ćerkom čoveka iz puka. Ali je iskoristio u celosti njen ogromni miraz.“

„O! Sirota devojčica!“ Kako je to užasno: njen muž nije želeo da je poljubi, i to samo zato što nije bila plemenitog roda. Kao ja. Ali devojčica Kroza bila je naslednica velikog bogatstva, a ja sam siromašna. Očaravajuća kao zalazak sunca, kako to čika Norman voli da kaže, ali bez novca.

„Ti visoki plemići – gledaju na sve iz svog ugla. Opiru se promenama.“ Staro plemstvo prezire bogatu buržoaziju kao što je čika Norman, ali joj i zavidi. Čika Norman voli da kaže da izgladneli stari plemići nose sa sobom prestiž i plemenito poreklo kao da ono može da ih nahrani i obuče. A ne može, dodaje svaki put sa prezirivim smeškom. „Ali jednog dana stupićemo u brak sa njima i vladati, u plemstvu zasnovanom isključivo na zaslugama.“

„O, čuti, Normane, pričaš besmislice!“, kaže moja majka.

I ja sam sumnjičava; svi znaju da su položaj i plemenito poreklo vrlo važni. Razmišljam o mrskim sestrama Poaro u manastiru i posebnom ophođenju kaluđerica prema njima, i sve samo zato što je njihov ujak bio markiz i imao položaj na dvoru. O načinu na koji su se kaluđerice držale na distanci od siromašnijih devojaka. Stidu koji me je obuzimao na časovima plesa sa devojčicama plemenitijeg roda.

Objašnjavam sve ovo Normanu, ali on se samo smeje, i ignorišući prigovore moje majke, toči mi konjak, od koga se sva rumenim i kikoćem.

**Od Klodin de Sajak
Ursulinski manastir
Poasi, Francuska
10. jun 1737.**

Draga Žanet,

Pozdravljam te, cenjena prijateljice, i zahvaljujem ti na pismu kojim si mi učinila čast.

Žalim što moram da te izvestim da je Šester odleteo nakon što je ona mrska Žili Poaro zaboravila da zatvori kavez. Sada imamo novu pticu koju nam je sestra Irsila donela, ali on ima belo perje i mnogo je manji. A i sneo je jaje. I još nema ženku! Mari je rekla da bi bezgrešno začeće moglo da bude moguće i kod ptica, ali Žili je pitala kako da kod ptica dođe do bezgrešnog začeća ako nemaju dušu? Iz jaja se još nije izleglo mladunče premda ga grejemo u gnezdu od vrpci.

Trebalo bi da napustim manastir u septembru i vratim se u Onfler. Moja sestra će ostati; ona želi da posveti život Bogu i moji roditelji su najzad na to pristali. Kako bih volela da me posetiš u Onfleru! Ono što sam ti prošlog leta pisala o krovu koji prokišnja i kako je dosadno i kako su mi vukovi pojeli psa – nisam to tako mislila; tamo je zaista lepo i moraš mi doći u posetu.

Piši mi uskoro!

Sa najvećim poštovanjem i uvažavanjem, ostajem tvoja sluškinja.
Klodin

**Od Madlen Poason
Ulica de Bonz anfan, Pariz
2. septembar 1738.**

Najdraža kćeri,

Norman će poslati kočiju po tebe i ona će u Onfleru biti narednog četvrtka. Kočijaš donosi kutiju ušećerenih kestenova, koju moraš dati Klodininoj majci. Nemoj biti nepažljiva, pa zaboraviti da im još jednom zahvališ na gostoprimstvu i da, razume se, insistiraš da bi nam bila čast da ugostimo Klodin u Parizu (premda je ta mogućnost izuzetno mala zbog vesti da se

verila sa svojim ujakom). Reci mladićima da ćeš im pisma, ako ti budu pisali, vratiti zapečaćena.

Tvoj brat, Abel, bio je na probi za prvu periku prošle nedelje! Čika Norman i ja smo bili veoma ponosni – tako brzo raste. Mislim na Abela, razume se, ne na Normana. Sledećeg meseca odlazi u školu, ali vratićeš se na vreme da se pozdraviš sa njim. Pokušaj da mu doneseš školjku iz Onflera za njegovu zbirku.

Moram da završim; sveća samo što se nije ugasila, a Silvi je već otišla u postelju. Želim ti bezbedan put.

*Mnogo te voli
Mama*

Četvrto poglavlje

U kući se održava mnogo privatnih sastanaka i često je posećuju neznanci. Hvatam šapate, odlomke razgovora:

„Već ima devetnaest godina i svako ko je pogleda zaljubiće se u nju.“

„Razgovarao si sa Monmartelom; šta on kaže?“

„De la Portajev rođak je dobar čovek i zapanjujuće bogat, ali njemu je gotovo sedamdeset godina.“

Raspravlja se o najvažnijem događaju u mom životu: mom braku. Kada razmišljam o budućem mužu, moje misli se, kao i obično, okreću kralju. Majka nam je donela reprodukciju kraljevog najnovijeg portreta i njegovo lice je toliko naočito da mi dođe da zaplačem kada ga pogledam. Moj muž mora biti plemić sa dvora koji će me odvesti u Versaj, gde će se kralj zaljubiti u mene. I ja u njega.

Ali naravno, ne biram ja.

A zatim čujem da će moj muž biti čika Normanov nećak Šarl, mladić koji je svega nekoliko godina stariji od mene. Norman nam, kao svadbeni poklon, daje zemlju i dvorac, što je dovoljno za titulu grofa.

„Bićeš grofica, najdraža! I tako lepo ime za posed: Etiol, gotovo kao Etoal – zvezde“, kaže moja majka.

Upoznajem Šarla; zlovoljan je i njegov otac dolazi sa njim da dâ svoj pristanak. Ali do kraja našeg susreta Šarl je očaran mnome i ne može da